

Oppgave 1 (teller 25 %)

Forklar kort følgende begreper (1/2 til 1 side på hver):

- a) Markedets etterspørselskurve

Viser hvor mye som etterspørres i et marked til ulike priser på godet, for gitt pris på andre goder, gitte inntekter og andre relevante variable. Endringer i disse andre variablene leder til skift i etterspørselskurven. Gjerne en figur og et eksempel på skift.

- b) Kollektive goder

To sentrale egenskaper: (i) Ikke-rivaliserende (ii) Ikke-ekskluderende. Noen eksempler: gatebelysning, frisk luft, nasjonalt forsvar. Bør også nevnes at det blir underproduksjon av kollektive goder i uregulerte markeder grunnet gratispassasjerproblemet.

- c) Eksterne virkninger

Også kjent som «eksternaliteter». Har sett følgende definisjoner på forelesning:

- Ikke-kompensert, ikke tiltenkt effekt av en handling på en tredjeparts velvære
- Økonomisk transaksjon som påvirker nytte eller kostnader hos en tredjepart uten at disse virkningene er reflektert i prisen.

Bør nevne at eksterne virkninger både kan være positive og negative. Det vil antakelig falle seg naturlig for de fleste å gi minst ett eksempel på en ekstern virkning.

Oppgave 2 (teller 50 %)

En vare omsettes i et marked med såkalt fullkommen konkurranse. Vi antar fallende etterspørselskurve og stigende tilbudskurve.

- a) Forklar ved hjelp av en figur hvordan pris og kvantum bestemmes i markedet.
- b) Forklar ved hjelp av samme figur hva samfunnsøkonomisk overskudd er. Hvilket kvantum maksimerer samfunnsøkonomisk overskudd? **Samfunnsøkonomisk overskudd (SO) for et kvantum X er samlet betalingsvillighet for X minus kostnadene ved å produsere X. På figuren : Arealet mellom etterspørselskurven og tilbudskurven. Forklare at arealet under E-kurven angir betalingsvillighet og arealet under T-kurven angir kostnadene.**

Noen vil antakelig bruke konsument- og produsentoverskudd istedenfor å forklare SO direkte – det er selvsagt også ok. (Bør da strengt tatt ha med at det ikke er noen offentlige inngrep som skatter eller subsidier) Vise at likevekts kvantumet X^* gir maksimalt SO: Vise at SO kan økes hvis $X > X^*$ eller $X < X^*$. For $X < X^*$ er marginal betalingsvillighet høyere enn marginale kostnader. Det betyr at SO øker hvis X økes. Omvendt hvis $X > X^*$.

- c) Anta nå at varen som produseres skader miljøet. Miljøskaden påfører andre enn produsentene en kostnad c per enhet produsert. Forklar hvorfor et uregulert marked vil gi høyere produksjon av varen enn det som er samfunnsøkonomisk optimalt.

Den samfunnsøkonomiske marginalkostnaden (MSC) vil være større enn den privatøkonomiske marginalkostnaden (MPC). Pristakende og profittmaksimerende bedrifter vil tilpasse produksjonen der $p = MPC$, konsumenter vil tilpasse konsumet der $p = MBV$. Siden bedriftene ikke tar hensyn til den eksterne miljøkostnaden i produksjonen vil vi markedstilpasningen ha $MSC > MBV$, altså et effektivitetstap der den samfunnsøkonomiske kostnaden overgår gevinsten ved produksjon.

Effektivitetstapet kan illustreres ved hjelp av en figur.

- d) Forklar hvordan det er mulig å øke samfunnsøkonomisk overskudd ved å innføre en skatt per enhet produsert.

I utgangspunktet internaliserer ikke bedriftene den eksterne kostnaden, og vil produsere for mye. Ved å innføre en stykkskatt $t=c$ vil bedriftenes private marginalkostnad med skatt, $MPC + c$, tilsvare den samfunnsøkonomiske marginalkostnaden ved produksjon, og vi får optimalt kvantum i den nye likevekten.

- e) Har det noen betydning om skatten blir pålagt produsenter eller konsumenter? Forklar.

Svaret er nei og dette forklares enklest i en figur.

Oppgave 3 (teller 25 %)

Forklar hva som menes med substitusjons- og inntektseffekten av en prisendring. Bruk dette til å forklare hvorfor det ikke er sikkert at et individs tilbud av arbeid øker dersom timelønna øker. En verbal analyse er tilstrekkelig.

En teknisk illustrasjon av substitusjons- og inntektseffekten av en prisendring er ikke

nødvendig.

Bør kunne forklare at substitusjonseffekten ved en prisendring er den «rendyrkede» effekten på etterspørsel ved at relative priser endres, og at denne alltid er positiv (negativ) for varen som blir relativt billigere (dyrere). Videre er inntektseffekten den «rendyrkede» effekten ved at konsumentens kjøpekraft endres når priser endres, og at denne kan være både positiv og negativ avhengig av om varen er normal eller inferior.

Substitusjonseffekt ved økt lønn: Gir opp mer konsum per time fritid. Fritid dyrere=>

Lavere etterspørsel etter fritid/lavere arbeidstilbud

Inntektseffekt ved økt lønn: Fritid et normalt gode. Økt timelønn=> Økt kjøpekraft =>

Økt etterspørsel etter fritid/lavere arbeidstilbud

Altså er det to motstridende effekter.